

Lausunto

17.3.2026

VN/6045/2025

Click or tap here to enter text.

Valitus OECD:n toimintaohjeiden noudattamista koskevassa asiassa; Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan lausunto

Osapuolet

Valittaja

Finnwatch ry (jäljempänä myös *Finnwatch* tai *valittaja*)

Valituksen kohteena oleva yritys

KPMG Oy Ab (jäljempänä myös *KPMG*, *yritys* tai *yhtiö*)

Johdanto

OECD:n toimintaohjeita monikansallisille yrityksille vastuulliseen liiketoimintaan (*OECD:n toimintaohjeet* tai *toimintaohjeet*) koskevalla valituksella (toimintaohjeissa ”yksittäistapaus”) jokin taho haluaa selvittää, onko monikansallinen yritys toiminut toimintaohjeiden mukaisesti. Tällaisen valituksen käsittelee Suomessa kansallisena yhteyselimenä työ- ja elinkeinoministeriö yhdessä yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan kanssa. Neuvottelukunta lausuu ministeriön pyynnöstä näkemyksensä, onko yritys menetellyt toimintaohjeiden mukaisesti (valtioneuvoston asetus yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnasta 591/2008, 1 § 2 mom. 3 kohta).

Kansallinen yhteyselin on ottanut asiaa koskevan Finnwatch ry:n valituksen tarkempaan käsittelyyn muun muassa sillä perusteella, että sen käsittely tukisi OECD:n toimintaohjeiden tavoitteita ja vaikuttavuutta. Kansallinen yhteyselin on asian alustavassa arvioinnissa todennut, että OECD:n toimintaohjeet viittaavat monikansallisen yrityksen käsitteen laajaan tulkintaan ja katsonut, että KPMG Oy Ab on OECD:n toimintaohjeiden tarkoittama monikansallinen yritys. OECD:n toimintaohjeita sovelletaan myös yrityksen tuottamiin palveluihin (VN/6045/25-TEM-5).

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Työ- ja elinkeinoministeriö

PL 32
00023 Valtioneuvosto

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Aleksanterinkatu 4
Helsinki

Puhelin
Telefon
Telephone

0295 16001
+358 295 16001

Faksi
Fax
Fax

09 1606 2160
+358 9 1606 2160

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kirjaamo.tem@gov.fi
www.tem.fi

Asiassa valitus on toimitettu kansalliselle yhteyselimelle 19.2.2025 ja yritys on antanut siihen vastineensa 4.4.2025. Kansallinen yhteiselin on varannut osapuolille mahdollisuudet täydentää näkemyksiään ja kommentoida toisen osapuolen toimittamaa aineistoa. Valittajalta on saatu lisäselvitystä 27.2., 10.4., 24.4., 6.5., 5.9 ja 17.9.2025. Yritykseltä on saatu lisäselvitystä 25.6., 12.9. ja 22.9.2025.

Valituksen pääasiallinen sisältö

Finnwatchin mukaan KPMG Oy Ab on rikkonut OECD:n toimintaohjeiden (2011) kohtaa XI, 1) *“Yritysten tulisi erityisesti toimia toimintamaidensa verolakien ja asetusten hengen ja kirjaimen mukaisesti. Lain hengen mukaisella toiminnalla tarkoitetaan lainsäädännön tarkoituksperien tunnistamista ja noudattamista.”* Vastaava kohta on myös vuonna 2023 päivitettyissä OECD:n toimintaohjeissa, mutta tapahtumat ovat alkaneet ennen toimintaohjeiden viimeisen päivityksen voimaantuloa.

Yrityksen toiminnasta

Valitus koskee KPMG Oy Ab:n harjoittamaa veroneuvontaa ja siihen liittyvää markkinointia.

Valituksen mukaan KPMG on markkinoinut aktiivisesti pienyrittäjille lain hengen vastaisia, aggressiiviseksi verosuunnitteluksi katsottavia yritysjärjestelyjä, joiden tavoitteena on osinkoverotuksen merkittävä keveneminen. Järjestelyt on toteutettu nk. osakevaihtona. Markkinointia ja järjestelyjen toteuttamista on harjoitettu vuosia, ainakin vuodesta 2022 lähtien. KPMG:n avustuksella toteutettujen järjestelyjen vuoksi Suomi on menettänyt verotuloja ja järjestelyihin mukaan lähteneet pienyrittäjät ovat kärsineet mainerahaittoja.

Valituksen mukaan järjestelyn verohyöty syntyy siitä, että osakevaihdossa omistustaan vaihtavan liiketoimintayhtiön osakkeet voidaan arvostaa niiden niin kutsuttuun käypään arvoon. Käyvän arvon määrittämiseen ei ole yhtä oikeaa ja hyväksyttyä tapaa, vaan se voidaan tehdä useilla eri menetelmillä. Verohyötyihin tähtäävissä järjestelyissä osakkeiden käypä arvo on poikkeuksetta määritetty merkittävästi kohdeyhtiön nettovarallisuutta korkeammaksi. Tällä tavoin holdingyhtiön nettovarallisuudesta muodostuu huomattavasti liiketoimintayhtiön nettovarallisuutta suurempi, sillä hankitut osakkeet luetaan mukaan holdingyhtiön nettovarallisuuteen. Koska listaamattomien yhtiöiden kohdalla matalasti verotetun huojetun osingon nostomahdollisuus on Suomessa sidottu osinkoa maksavan yhtiön nettovarallisuuden määrään, mahdollistaa holdingyhtiön suurempi nettovarallisuus isompien matalasti verotettujen huojetettujen osinkojen nostamisen.

Median haastattelemat yrittäjät ovat antaneet tilanteesta kuvan, että KPMG on markkinoinut osinkoverotuksen kevenemiseen tähtäviä osakevaihtojärjestelyjä. Esimerkiksi Helsingin Sanomien haastattelema yrittäjä kertoo, että osakevaihtojärjestelyä oli ehdotettu nimenomaan osinkoverotuksen keventämiseen ilman että yritystoiminnassa oli tapahtumassa liiketoiminnallisia muutoksia. Muunlaisista rakennejärjestelyistä ei puhuttu. Helsingin Sanomien mukaan kyseessä ei ollut yksittäistapaus, vaan median tiedossa on muitakin vastaavia tapauksia. Finnwatchin mielestä on selvää, että KPMG on markkinoinut nimenomaan osakevaihtojärjestelyjä asiakkailleen tai potentiaalisille asiakkaille niiden (lain hengen vastaisia) veroetuja korostaen. KPMG on myös merkittävä järjestelyjen toteuttajaksi järjestelyjä koskeviin asiakirjoihin (ks. Finnwatchin selvitykset toteutetuista järjestelyistä).

Toiminnan lain hengen vastaisuudesta

Valituksessa ei esitetä, että KPMG:n suunnittelemat osakevaihtojärjestelyt olisivat laitomia. Valituksen kannalta keskeiseksi kysymykseksi muodostuu yrittäjille markkinoitujen ja KPMG:n avustuksella toteutettujen järjestelyjen *lain hengen vastaisuus* (ks. OECD toimintaohjeet XI, kohta 1).

Valituksen mukaan verovetoisia osakevaihtojärjestelyjä ei ole mahdollistettu suoraan lainsäädännön tasolla vaan järjestelyt ovat tulleet mahdolliseksi Suomessa KHO:n ratkaisun myötä. Asiantuntijat ovat laajasti katsoneet, että kyseiset järjestelyt ovat lain hengen vastaisia.

Asian noustua julkisuuteen KPMG:n toteuttamien verovetoisten järjestelyjen estämiseksi on käynnistetty lainsäädäntötoimet ja järjestelyjen lain hengen vastaisuus on todettu myös päättäjien ja vastuuministeriön toimesta. Esimerkiksi valtiovarainministeriön kehysriihen 2025 yhteydessä julkaistussa virkamiesten laatimassa arviomuistiossa (s. 2) todetaan seuraavaa:

"Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO 2017:78) jälkeen ja erityisesti viime vuosina osakevaihtosääntelyä on käytetty "lain hengen" vastaisesti aggressiiviseen verosuunnitteluun, jolla on pyritty osinkoverotuksen minimointiin. Verotuksellinen ongelma syntyy siitä, että osinkoverojärjestelmä ja osakevaihtosäännös muodostavat yhteisvaikutuksena sellaisen seurauksen, jota kummassakaan sääntelyssä ei ole tavoiteltu."

Valituksen mukaan korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu (KHO 2017:78), siitä, että osakevaihtoa koskevaan järjestelyyn ei sisälly järjestelmälle vieraita veroetuja, ei tarkoita sitä, etteikö järjestely voisi silti olla verolain hengen vastainen. KHO rajaa arviointinsa kulloinkin käsittelyssä olevaan kysymykseen. Mainitussa oikeustapauksessa KHO:n tehtävänä oli ratkaista, voidaanko osinkoverotusta keventävään osakevaihtojärjestelyyn soveltaa yritysjärjestelyjä koskevaa erityistä elinkeinoverolain veronkiertosäännöstä (EVL 52 h §).

Koska elinkeinoverolain yritysjärjestelysäännökset ovat direktiivipohjaista sääntelyä, tulee lain tulkinnassa ottaa huomioon myös EU:n tuomioistuimessa muodostunut oikeuskäytäntö. Siinä yritysjärjestelyjä koskevan veronkiertosäännöksen soveltumisen on katsottu edellyttävän järjestelmälle vieraiden veroetujen syntymistä, jollaiseksi osinkoverotuksen kevenemistä ei KHO:n mukaan voida katsoa. Tämän perusteella KHO linjasi, ettei osinkoverotusta keventävään osakevaihtojärjestelyyn voida soveltaa yritysjärjestelyjä koskevaa erityistä veronkiertosäännöstä (EVL 52 h §).

KHO:n ratkaisusta ei kuitenkaan seuraa, että järjestelyt ja niistä seuraavat lopputulokset olisivat lain hengen mukaisia. Tätä ei ratkaisussa arvioitu, ja edelleen on selvää, ettei lainsäätäjät ole tarkoittanut, että osakevaihtojärjestelyä voitaisiin käyttää osinkoverotuksen keventämiseen. Siten järjestelyjen voidaan KHO:n ratkaisusta huolimatta katsoa olevan lain hengen vastaisia ja niissä avustamisen OECD:n toimintaohjeiden vastaista.

OECD:n toimintaohjeiden suositukset menevät pidemmälle kuin varsinainen lainsäädäntö eikä tuomioistuimen päätös ole relevantti asian ratkaisemisessa.

Jo yksittäisessä lain hengen vastaisessa järjestelyssä avustaminen rikkoo OECD:n toimintaohjeita. KPMG on toiminut avustajana neljässä Finnwatchin tutkimasta yhdeksästä tapauksesta. Finnwatch on tutkinut vain hyvin pienen osan Suomessa toteutetuista osakevaihtojärjestelyistä. KPMG ei ole antanut tietoja montako tällaista järjestelyä se on toteuttanut. Sillä, kuinka iso osa Suomessa toteutetuista osinkoverotuksen

keventämiseen tähtäävistä osakevaihtojärjestelyistä on ollut KPMG:n toteuttamia, ei kuitenkaan ole merkitystä, kun arvioidaan onko kyse OECD:n toimintaohjeiden rikkomisesta.

Ennakkoratkaisumenettelystä

Valittajan mukaan KPMG:n antama kuva ennakkoratkaisumenettelyn tavoitteista ja lopputulemasta on virheellinen. Ennakkoratkaisumenettelyllä verovelvollinen voi selvittää etukäteen, miten Verohallinto tulee suunniteltua toimenpidettä verotuksellisesti kohtelemaan. Verohallinnolta saatu ennakkoratkaisu varmistaa siis ainoastaan toimenpiteen (voimassa olevia verolakeja noudattavan) verotuksellisen kohtelun – se ei tarjoa minikäänlaista varmistusta siitä, että toimenpide tai sen lopputulemat olisivat lain hengen eli lainsäätäjän tarkoituksen mukaisia OECD:n toimintaohjeiden tarkoittamalla tavalla. Myöskään se, että Veronsaajien oikeudenvallontayksiköllä on ennakkoratkaisuja koskeva valitusoikeus, ei millään tapaa takaa annettavan ennakkoratkaisun lain tarkoituksen ja hengen mukaisuutta.

Verohallinnon ennakkoratkaisu tarjoaa verovelvolliselle varmuuden siitä, miten toimia tullaan verotuksellisesti kohtelemaan. Ennakkoratkaisun hakemisella ei sen sijaan voida varmistua ”vastuullisuuden periaatteiden täyttämisestä” eli tässä tapauksessa siitä, että järjestelyssä avustaminen olisi OECD:n toimintaohjeiden mukaista.

Yrityksen vastuullisuusperiaatteista

Valittajan mukaan sillä, että KPMG on sitoutunut KPMG Internationalin yhteisiin vastuullisten veropalveluiden periaatteisiin ei ole merkitystä, kun arvioidaan sitä, onko KPMG toiminut OECD:n toimintaohjeiden vastaisesti markkinoidessaan ja toteuttaessaan asiakkailleen osinkoverotuksen minimointiin tähtääviä osakevaihtojärjestelyjä. Yrityksen toiminta voi olla samaan aikaan sekä sen omien vastuullisuusperiaatteiden mukaista että OECD:n toimintaohjeiden vastaista, sillä näiden sisällöt eroavat toisistaan.

Valittajan mukaan KPMG:llä ei ole riittäviä sisäisiä prosesseja siitä varmistumiseksi, että KPMG tarjoaisi asiakkailleen vain OECD:n toimintaohjeiden mukaisia veroneuvonpalveluita. Tätä korostaa se, että KPMG vetoaa vastineessaan toistuvasti lain kirjaimen noudattamiseen tähtääviin prosesseihin kuten verottajan näkemyksiin ja tuomioistuinten ratkaisuihin. OECD:n toimintaohjeet menevät lainsäädännön vaatimuksia pidemmälle ja ohjeiden noudattaminen edellyttäisi toimenpiteitä yritykseltä itseltään.

Valittaja haluaa varmistaa valituksella, että KPMG ottaa käyttöönsä prosessit, joilla se varmistaa OECD:n toimintaohjeiden noudattamisen jatkossa tarjoamassaan veroneuvonnassa. KPMG:n tulee ottaa veroneuvonnassaan käyttöön tehokkaat prosessit, joilla se varmistaa OECD:n toimintaohjeiden noudattamisen jatkossa. Prosessit tulee julkistaa. Lisäksi halutaan levittää tietoisuutta OECD:n toimintaohjeista verokonsultointia tarjoavien yritysten keskuudessa.

Valittajan esittämät muut selvitykset

Selvitykset siitä, että KPMG on markkinoinut ja toteuttanut lain hengen vastaisia järjestelyjä asiakkailleen:

1. HS 17.2.2025, Viestit paljastavat: Natalia Salmela markkinoi ”massimujille” aggressiivista verosuunnittelua, <https://www.hs.fi/tutkiva/art-2000010960240.html>

2. HS 27.2.2025: KPMG:n selitys "massimuijien" yhteydessä asettuu erikoiseen valoon, yrittäjä ihmettelee johdon puheita <https://www.hs.fi/tutkiva/art-2000011057627.html>
3. KPMG:n omistajastrategiaan keskittyvällä verkkosivulla kerrotaan, että yhtiön vero- ja lakiasiantuntijoilla on "työkalupakissaan valtava määrä erilaisia omistajien päätösvallan alle lukeutuvia ratkaisuja, joita huolellisen suunnittelun ja hallitun toteutuksen myötä voidaan myös kutsua rakennejärjestelyiksi". Yhtenä esimerkkinä mainitaan "nettovarallisuuden kasvattamiseen ja varojenjaon tehostamiseen tähtäävät järjestelyt".
4. KPMG on toteuttanut osakevaihtojärjestelyn neljälle Finnwatchin tutkimalle so-mevaikuttajalle.
5. Osakevaihtojärjestelyjen noustua laajaan julkiseen keskusteluun KPMG on keskittynyt puolustamaan järjestelyjä: <https://kpmg.com/fi/fi/home/Pin-nalla/2023/10/yritys-toimintaa-kannattaa-harjoittaa-konsernirakenteess-a.html>
6. kehysriihipäätökset 2025, joissa todetaan, että "Osinkoverotuksen minimointiin tähtäävien osakevaihtojärjestelyjen epätarkoituksenmukainen hyödyntäminen verotuksessa estetään. ([linkki](#))
7. VMI Purran [esityksessä](#) (dia 6) osakevaihtojärjestelyistä todetaan, että "Osinkoverotuksen minimoiminen estetään keinotekoisien osakevaihtojärjestelyjen avulla (30 milj. euroa)." Puheenvuorossaan Purra viittasi ko. kohdassa "so-meinfluenserin-massimuijapykälään". Tämä on suora viittaus julkisuudessa käsiteltyyn Natalia Salmelan osakevaihtoon, jossa KPMG on toiminut avustajana.

Julkisuudessa esitetyt asiantuntijanäkemykset siitä, että KPMG:n toteuttamat verovetoiset osakevaihtojärjestelyt ovat lain hengen vastaisia:

8. Aalto-yliopiston yritys juridiikan emeritusprofessori Heikki Niskakangas on todennut, että kyse on lain hengen vastaisista järjestelyistä (HS 6.9.2023).
9. Elinkeinoelämän keskusliiton verojohtaja Anita Isomaa on todennut, ettei järjestelyn lopputulos ole lainsäätäjän tarkoituksen mukainen (HS 30.9.2024) ja ehdottanut "oikeuskäytännössä syntyneen valuvian" korjaamista. Myös Keskuskauppakamarin johtava veroasiantuntija Tomi Viitala on esittänyt, että holdingyhtiöihin liittyvän osinkoverosuunnittelun estämiseksi tarvitaan ripeä täsmäkorjaus (K3 tiedote 22.9.2023).
10. Vero-oikeuden professori Pekka Nykänen kirjoittaa vertaisarvioidussa tutkimuksessaan (Edilex 10.12.2024), että osakevaihtojärjestelyihin liittyy aggressiivisen verosuunnittelun piirteitä. Nykäsen mukaan "osakevaihdolla saavutettavia veroetuja on vaikea pitää lainsäätäjän osakevaihtoa koskevalle sääntelylle asettamien tavoitteiden mukaisena".
11. Verohallinnon harmaan talouden torjunnasta vastaava apulaisjohtaja Tarja Valsi katsoo, että [KPMG:n toteuttamat] verojärjestelyt liikkuvat harmaalla alueella. Valsi pitää epätodennäköisenä, että lainsäätäjä olisi tarkoituksella luonut tällaista porsaanreikää. (Yle 18.2.2025)
12. Asianajaja Ossi Haapaniemi on nostanut esiin kysymyksen siitä, missä määrin edes korkein hallinto-oikeus oli ratkaisullaan KHO 2017:78 tarkoittanut

hyväksyä kuvatus kaltaiset järjestelyt [joita KPMG on toteuttanut]. Haapaniemen mukaan lakimuutos on "joka tapauksessa perustellumpi ratkaisu mahdollisen epäkohdan korjaamiseksi kuin verotuskäytännön kiristäminen ja veronkiertosäännöksen soveltaminen". (Edilex 8.11.2024)

13. Valtiovarainministeriö selvitti ratkaisuja ongelmaan alkuvuodesta 2025 ja Helsingin Sanomien mukaan ministeriön virkamiehet olivat valmiina korjaamaan "verokonsulttien tuotteistaman porsaanreiän" heti, kun poliittisilta päättäjiltä saadaan päätös toimiin ryhtymisestä (HS 17.2.2025). Valtiovarainministeri Purra kertoi tuolloin, että asiaa tullaan käsittelemään kevään kehysriihessä (HS 19.2.2025). Vaikuttaa siis siltä, että järjestelyn tuomia veroetuja pidetään lain tarkoituksen vastaisina myös virkahenkilöstön ja päättäjien keskuudessa. Valituksen jättämisen jälkeen asia on edennyt: ongelmaan puuttumisesta päätettiin kehysriihessä ja lakiluonnos (VN/13385/2025) perusteettomien veroetujen poistamiseksi lain hengen vastaisilta osakevaihtojärjestelyiltä annettiin kesäkuussa 2025 (<https://vm.fi/hanke?tunnus=VM048:00/2025>)
14. valtiovarainministeriön kehysriihen yhteydessä julkaistu arviomuistio, jossa valituksen kohteena olevista osakevaihtojärjestelyistä todetaan seuraavaa (s. 2): "Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksen (KHO 2017:78) jälkeen ja erityisesti viime vuosina osakevaihtosääntelyä on käytetty "lain hengen" vastaisesti aggressiiviseen verosuunnitteluun, jolla on pyritty osinkoverotuksen minimointiin. Verotuksellinen ongelma syntyy siitä, että osinkoverojärjestelmä ja osakevaihtosäännös muodostavat yhteisvaikutuksena sellaisen seurauksen, jota kummassakaan sääntelyssä ei ole tavoiteltu."
15. Professori Pekka Nykäsen vertaisarvioitu artikkeli "OSAKEVAIHTO AGGRESSIIVISEN VEROSUUNNITTELUN VÄLINEENÄ" <https://www.edilex.fi/artikkelit/100050.pdf>

Yrityksen näkemyksen pääasiallinen sisältö

KPMG Oy Ab katsoo, että Finnwatch ry:n tekemälle valitukselle ei ole perusteita.

KPMG Oy Ab:lla on oikeus ja velvollisuus kertoa asiakkailleen lainsäädännön sisällöstä ja vallitsevasta oikeustilasta. Lainsäätäjän tarkoituksen ja lain hengenmukaisuuden arviointi kuuluu viime kädessä tuomioistuimelle. Suunniteltujen oikeustoimien ja järjestelyiden verotuksellisen hyväksyttävyyden varmistamiseksi on riittävää, että niistä haetaan ennen toteuttamista verohallinnon ennakkoratkaisu.

Yrityksen toiminnasta

Osakevaihto-nimellä vakiintuneesti tunnettu järjestely on yksi EU:n yritysjärjestelydirektiivin ja Suomen verolakien määrittelemistä yrityksen rakennejärjestelykeinoista. Osakevaihto toteutetaan yhtiöoikeudellisesti apporttisijoitusta vastaan tapahtuvana osakeantina. Osakevaihdon verotuksellista kohtelua arvioitaessa on lisäksi otettava huomioon yritysjärjestelyjen erityinen ja tuloverotuksen yleinen veronkiertosäännös, joiden soveltamisen osalta arvioidaan erityisesti sitä, onko järjestelyn lopputulos Suomen verojärjestelmän kannalta vieras ja onko sille riittävät liiketoiminnalliset perusteet.

KPMG Oy Ab:n toteuttamien sellaisten rakennejärjestelyjen, joihin liittyy osakeaporttia vastaan järjestetty osakeanti, vuosittainen määrä on vähäinen, ja pysynyt samantasoisena viimeisen viiden vuoden ajan.

KPMG Oy Ab markkinoi palveluitaan laaja-alaisesti, ei erikseen osakevaihtoihin. Yhtiö ei toisaalta voi vaikuttaa siihen, miten asiakkaat tai kolmannet tahot kommentoivat sen palveluita. KPMG Oy Ab on kuitenkin asiakasta neuvoessaan velvollinen tuomaan jopa korvausvastuun uhalla tämän tietoisuuteen kaikki asiakkaan yksilöllisiin olosuhteisiin soveltuvat lain sallimat ratkaisut.

Toiminnan lain hengen vastaisuudesta

KPMG Oy Ab:n mukaan Finnwatch ry:n valituksessaan esittämä aineisto perustuu keskeisiltä osin sanomalehtikirjoituksiin sekä mediassa julkaistuihin asiantuntijakommentteihin. Mediasta lainatut sitaatit eivät osoita, että KPMG Oy Ab olisi toiminut yksittäistapauksessa lain hengen vastaisesti tai että KPMG Oy Ab:n menettelytavat olisivat lain hengen vastaisia.

Yksittäistapauksen olosuhteita ja siinä käytettyä viestintää on tarkasteltava kokonaisuutena. Yksittäisten lauseiden tai lauseen osien irrottaminen asiayhteydestä voi johtaa lukijaa harhaan.

Yleisellä tasolla esitetyllä asiantuntijakommentilla tai lehtikirjoituksen asiayhteydestä irrotetulla lauseella ei voida osoittaa, että kyseisessä tapauksessa olisi markkinoitu tai toteutettu aggressiivista verosuunnittelua.

Myöskään asiassa esitetyllä viranomaisen vuoden 2025 lainvalmisteluun liittyvällä aineistolla ei ole näyttöarvoa asiassa ratkaistavana olevaan kysymykseen, eli KPMG Oy Ab:n vuoden 2022 väitettyyn toimintatapaan.

Valituksessa mainitun korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisun KHO 2017:78. osalta KPMG Oy Ab huomauttaa tuomioistuimen todenneen, että osakevaihtoa koskevaan järjestelyyn ei sisälly järjestelmälle vieraita veroetuja.

Finnwatch on lausumassaan myöntänyt, että tämä pitää paikkansa, mutta sen mukaan järjestely voi silti olla lain hengen vastainen. Väite asettaa veroasiantuntijalle asetettavat vaatimukset lakisidonnaisuusperiaatteen näkökulmasta arvioituna kohtuuttomaan valoon. Suomen perustuslain 81 §:ssä edellytetään, että verotuksen perusteista säädetään laissa. Veroasiantuntijan ei voida edellyttää tulkitsevan jotain muuta, kuin mitä voimassa oleva lainsäädäntö ja ylintä tuomiovaltaa käyttävä tuomioistuin asiasta linjaavat. Lain henki tulee johtaa näihin perustuen.

KPMG Oy Ab on asiakasta neuvoessaan velvollinen tuomaan asiakkaan tietoon kaikki lain sallimat asiakkaan yksilöllisiin olosuhteisiin soveltuvat ratkaisut Responsible Tax -periaatteiden mukaisesti.

Ennakkoratkaisumenettelystä

Verovelvollinen voi hakea Verohallinnolta ennakkoratkaisua siihen, miten suunniteltua toimenpidettä tullaan verotuksessa kohtelemaan. Tämä menettely varmistaa sen, että suunniteltu toimenpide on ennakkollisesti Verohallinnon hyväksymä, ja vastaa myös lainsäätäjän tarkoitusta.

KPMG Oy Ab neuvoo asiakkaitaan hakemaan osakevaihtoa koskevissa asioissa ennakkoratkaisun Verohallinnolta ja tuomaan niissä esiin asiakkaan yksilölliset liiketaloudelliset perusteet järjestelylle. KPMG Oy Ab käy siten omalta osaltaan vuoropuhelua Verohallinnon kanssa asiakkaidensa toteuttamiin rakennejärjestelyihin liittyen varmistaen, että ne ovat sekä KPMG:n sisäisten Responsible Tax -periaatteiden että kansainvälisesti tunnustettujen OECD:n periaatteiden mukaisia. KPMG Oy Ab ei markkinoi

eikä suosittele asiakkailleen sellaisen liiketoimen tai järjestelyn toteuttamista, jolle ei ole riittäviä liiketoiminnallisia perusteita.

KPMG Oy Ab:n mukaan arvioitaessa lainsäätäjän tarkoitusta ja sillä suojeltavaa oikeushyvää, on verotusta koskevassa asiassa intressi nimenomaan julkista verotusvaltaa käyttävällä taholla. Valittavaa menettelytapaa arvioitaessa, sen hyväksyttävyyttä on tarkasteltava siis veronsaajan näkökulmasta.

KPMG Oy Ab:n mukaan hyväksyttävyyden arvioinnissa Verohallinnon lainvoiman saanut ennakkoratkaisu on yksittäistapauksessa riittävä näyttö menettelyn hyväksyttävyydestä ja lain hengen mukaisuudesta, sillä se on läpäissyt myös Veronsaajien oikeudenvalvontayksikön (ja muutoksenhakuasteena mahdollisen hallinto-oikeuskäsittelyn) tarkastelun.

Yksittäistapauksissa, joihin Finnwatch ry sanomalehtiartikkeleilla viittaa, mikään muu taho kuin Verohallinto ei voi verotusasiassa paremmin valvoa lain hengen tarkoituksen toteutumista, ottaen huomioon viranomaisten ja tuomioistuinten perustuslakiin tukeutuvat toimivaltasäännökset.

Yrityksen vastuullisuusperiaatteista

KPMG Oy Ab sitoutuu toiminnassaan vastuullisuuteen ja yhteiskuntavastuuseen. KPMG Oy Ab:lla on käytössään asianmukaiset prosessit vastuullisuusnäkökulmien huomioimiseksi veropalveluissa ja niiden markkinoinnissa.

Maailmanlaajuisesti toimivassa KPMG-yhtiöiden verkostossa toimivia paikallisia yhtiöitä velvoittavat KPMG Internationalin yhteiset vastuullisten veropalveluiden periaatteet, *KPMG's Global Principles for a Responsible Tax Practice* (jäljempänä "Responsible Tax"). Responsible Tax -periaatteiden sisältö:

- Be supported by a valid basis in law;
- Be based on the assumption that all material facts will be known to tax authorities and all relevant disclosure requirements are properly made;
- Be tailored to the particular circumstances of our clients, address any requirements of substance and purpose, and consider the intention of the legislators;
- Clearly explain the technical merits and sustainability of relevant options available to our clients; and
- Consider any reputational risk and the impact on stakeholders and communities where these are practical to assess.

KPMG Oy Ab noudattaa Responsible Tax -periaatteita kaikissa tarjoamissaan veropalveluissa.

KPMG Oy Ab on velvollinen raportoimaan Verohallinnolle DAC6-säännösten mukaisesti kaikista hoitamistaan rajat ylittävistä rakennejärjestelyistä, jotka täyttävät säännösten tunnusmerkistön, jonka hoitamiseen yrityksen käytössä on lain edellyttämä ja lain vaatimukset täyttävä prosessi. KPMG Oy Ab:lla on niin ikään käytössään sisäiset prosessit asiakkaiden ja toimeksiantojen hyväksyntään sekä toimeksiantojen laadun varmistamiseen.

KPMG Oy Ab on sitoutunut noudattamaan vastuullisuutta veroneuvonnassaan. Yritys kehittää toimintaansa kaiken aikaa, ja muistuttaa muun muassa jatkuvalla koulutuksella asiantuntijoitaan vastuullisuusperiaatteistaan sekä syventää heidän ymmärrystä niistä.

KPMG Oy Ab on terävöittänyt Responsible Tax -periaatteisiin liittyvää koulutusta organisaatiossaan entisestään sen jälkeen, kun osakevaihdot nousivat julkisen keskustelun kohteeksi, ja tulee myös jatkamaan henkilöstön säännöllistä kouluttamista verovastuullisuudessa.

KPMG Oy Ab tulee myös käymään läpi verkkosivujensa sisällön ja markkinointiaineistonsa liittyen yritysjärjestelyihin sen varmistamiseksi, ettei aineistosta voi johtaa virheellistä mielikuvaa järjestelyjen vaihtoehdoista ja perusteista.

Lakisidonnaisuuden periaate eli legalisuusvaatimus verotuksessa

KPMG Oy Ab toteaa, että veroista on Suomen perustuslain 81 §:n mukaan säädettävä lailla, ja legalisuusvaatimukseen sisältyy myös vaatimus sääntelyn täsmällisyydestä ja tarkkarajaisuudesta. Verotuksen perusteesta on säädettävä suoraan itse verolain säännöksessä. Esimerkiksi se, että verotuksen perusteesta säädetään verolakia koskevan hallituksen esityksen perusteluissa, ei ole perustuslain 81 §:n näkökulmasta riittävää. Perustuslain 2 §:n 3 momentissa säädetään oikeusvaltioperiaatteesta, jonka mukaan kaiken julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Lisäksi kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.

Oikeusvarmuus ja ennakoitavuus ovat tärkeitä periaatteita verotuksen toimittamisessa. Lakisidonnaisuuden periaate edellyttää, että verolain säännöstä tulkitaan pääsääntöisesti lakitekstin perusteella. Perustuslain 81 § estää pääsääntöisesti *contra legem* -tulkinnan veroasioissa. Poikkeuksen muodostavat tilanteet, joissa verotusta oikaistaan verovelvollisen vahingoksi veron kiertämistä estävien yleis- tai erityislausekkeiden nojalla. Sääntelyn tarkkarajaisuus- ja täsmällisyysvaatimusten takia verolain säännöksen "henki" on ilmaistava mahdollisimman yksiselitteisesti lain säännöksessä.

Verotuksen lakisidonnaisuusvaatimusta käsitellään laajemmin Tuomas Ojasen kirjoittamassa ratkaisua KHO 2007:77 koskevassa oikeustapauskommentissa. (Lakimies 2/2008)

Vakiintuneesti oikeusjärjestyksessämme tunnustettu oikeusnormien hierarkia ei tunnista velvoittavana oikeuslähteenä monikansallisia yleisiä ohjeistuksia, joihin myös OECD:n toimintaohjeet kuuluvat. Verotuksen lakisidonnaisuudenvaatimus ja oikeusjärjestyksemme perustana oleva normihierarkia sivuutetaan, jos tällaiselle monikansallisen järjestön antamalle yleisluontoiselle ohjeistukselle (soft-law) annetaan velvoittava merkitys, joka ohittaa perustuslain ja tavallisen lain säännökset sekä ylimmän hallintolainkäyttöviranomaisen tuomiovallan. Verovelvollisen oikeusturva edellyttää, että hänen verotustaan koskevan asian ratkaisuperusteet säännellään laissa, jonka tulkintaa ohjaavat hallintotuomioistuimet, viime kädessä Korkein hallinto-oikeus ja sen luoma oikeuskäytäntö. Muun säännösten soveltaminen velvoittavana oikeuslähteenä on vastoin perustuslakia ja oikeusjärjestyksämme. Verolain henkeä ei voida johtaa muusta kuin lain tasoisesta säännöksestä ja oikeusjärjestyksemme tunnistamista velvoittavista oikeuslähteistä.

KPMG Oy Ab:n mukaan vaatimus muun kuin velvoittavan oikeuslähteen soveltamisesta veroneuvontaan rikkoo näin ollen oikeusvaltioperiaatetta, Suomen perustuslakia sekä vakiintunutta oikeusnormien hierarkiaa.

Koska verolainsäädäntö ei koske veroneuvonnan myyntiä tai markkinointia, myöskään esimerkiksi valituksen kohteena olevan yrityksen myynti- tai markkinointitoiminta ei voi olla verolainsäädännön tai sen lain hengen vastaista.

OECD:n toimintaohjeiden soveltumattomuus yritykseen ja sen tuottamiin palveluihin

KPMG Oy Ab kiistää, että OECD:n monikansallisille yrityksille antamat toimintaohjeet vastuulliseen liiketoimintaan (2011) soveltuisivat yritykseen, joka tarjoaa ammattimaisesti veroneuvontapalveluita. Toimintaohjeet on suunnattu monikansallisten yritysten oman liiketoiminnan (esimerkiksi teollisuusyrityksen oman liiketoiminnan) harjoittamiseen, eikä monikansallisille yrityksille veropalveluita tarjoaville yrityksille.

KPMG Oy Ab kiistää olevansa valituksessa väitetty monikansallinen yhtiö. KPMG Oy Ab on suomalainen osakeyhtiö, jonka omistavat 100 %:sti yhtiön osakkaina työskentelevät luonnolliset henkilöt. Yhtiöllä on pieni tytäryhtiö Virossa. KPMG Oy Ab kuuluu kansainväliseen KPMG-verkoston, joka ei kuitenkaan perustu juridisiin omistus- tai määräysvaltasuhteisiin taikka yhteiseen voitonjakoon, vaan verkostossa noudatettaviin yhdenmukaisiin prosesseihin, järjestelmiin ja brändi-ilmeeseen. OECD:n toimintaohjeet ja niiden verotusta koskeva osio on tarkoitettu täysin erityyppisiin tilanteisiin, ja aidosti monikansallisten yhtiöiden toimintaan sekä niiden konsernin sisäisiin järjestelyihin. Valituksen perustana olevat väitetyt järjestelyt liittyvät kansalliseen verotussäännöstöön, eikä niihin ole väitettyään liittyvän kansainvälistä ulottuvuutta.

KPMG Oy Ab on siten eri mieltä siitä, että suomalaista osakeyhtiötä koskevan asian käsittely kuuluisi ylipäänsä OECD:n kansallisen yhteyselimen toimivaltaan.

KPMG Oy Ab:n kannan mukaan veroneuvontapalvelut eivät ylipäänsä kuulu OECD:n toimintaohjeiden piiriin. Mikäli näin olisi, Suomessa veroneuvontaa harjoittava toimija olisi käytännössä velvollinen noudattamaan velvoittavien oikeuslähteiden rinnalla (tai jopa niiden sijasta) monikansallisen järjestön antamia ohjeita.

KPMG Oy Ab:n näkemyksen mukaan OECD:n toimintaohjeiden verotusta koskeva osio koskee ainoastaan monikansallisten yhtiöiden oman toiminnan järjestämistä. Jotta OECD:n toimintaohjeilla olisi velvoittava vaikutus, siitä pitäisi perustuslain 2 §:n 3 momentin mukaisesti säätää laissa.

KPMG Oy Ab:n huomiot valittajan esittämistä selvityksistä

KPMG Oy Ab toteaa, että valittajan selvityksiksi esittämät lehtikirjoitukset edustavat asiaan nähden ulkopuolisen toimittajan tai ulkopuolisen haastateltavan omia mielipiteitä, eikä niillä ole näyttöarvoa KPMG Oy Ab:n toimintaa tai toimimattomuutta arvioitaessa hallintomenettelyyn rinnastuvassa menettelyssä kansallisessa yhteyselimessä. Asiantuntijanäkemykset ovat yleisellä tasolla annettuja kommentteja, eivätkä ne perustu yksittäisen tapauksen taustalla olevien faktojen ja olosuhteiden kokonaisvaltaiseen tarkasteluun. Niille ei voi antaa KPMG Oy Ab:n toimia arvioitaessa näyttöarvoa vaan ne ovat yleistä tausta-aineistoa.

Vuoden 2025 lainsäädäntöhankkeella ei ole näyttöarvoa suhteessa KPMG Oy Ab:n väitettyyn toimintaan vuonna 2022. Tällainen "todistelu" ei ole asianmukaista ja lakiin perustuvaa hyväksyttävää näyttöä, jota voitaisiin käyttää oikeudenmukaisessa hallinnollisessa prosessissa. Valittaja viittaa mm. kehysriihipäätökseen 2025 sekä valtiovarainministerin esitysmateriaaliin vuodelta 2025. Tällainen aineisto on taustamateriaalia eikä todisteita, joita voitaisiin käyttää oikeudenmukaisessa menettelyssä. Lisäksi on huomattava, että taustamateriaaliin vedotaan takautuvasti suhteessa vuoteen 2022 väitetysti ajoittuneisiin tapahtumiin. Takautuva lain soveltaminen on oikeusvaltion periaatteiden vastaista. Menettelyn epäasiallisuutta korostaa se, että myöhemmin julkaistuihin media-artikkeleihin ja muuhun tausta-aineistoon vedotaan takautuvasti.

KPMG Oy Ab on esittänyt seuraavat yksityiskohtaiset kommentit:

- kohta 1: KPMG huomauttaa, että lehtiartikkelissa ei todisteta KPMG:n markkinoineen aggressiivista verosuunnittelua.
- kohta 3: KPMG huomauttaa, että yrityksen nettovarallisuuden kasvattamista tai varojenjaon tehostamista ei yksittäisinä toimenpiteinä eikä itsessään ole katsottu missään viitatussa artikkelissa tai edes julkisessa keskustelussa lain hengen vastaiseksi toiminnaksi.
- kohta 4. KPMG huomauttaa, että lehtiartikkelissa esitetystä kuvauksesta ei voi vetää johtopäätöstä, että kyseiset yksittäiset osakevaihtojärjestelyt olisivat olleet lain hengen vastaisia.
- kohta 5. KPMG muistuttaa, että julkiseen keskusteluun osallistuminen ei tee KPMG:n toiminnasta lain hengen tai OECD:n ohjeistuksen vastaista.
- kohta 6. KPMG huomauttaa, että mainittujen kehysriihipäätösten tarkoituksena ei ole estää KPMG:n tai muidenkaan asiantuntijapalveluita tarjoavien yritysten markkinointia. Vuoden 2025 ratkaisut eivät myöskään ole olennaisia vuoden 2022 toimintaa arvioitaessa.
- kohta 7. KPMG huomauttaa, että viitattu lähde ei koske KPMG:n toimintaa tai markkinointia. Osakevaihtojärjestelyjä, joissa KPMG on avustanut, ei ole katsottu veroviranomaisten tai tuomioistuinten toimesta keinotekoisiksi.
- kohdat 8–15. KPMG huomauttaa, että edellä listatut asiantuntijakommentit on annettu ilmiötä yleisellä tasolla tarkastellen. Niitä ei ole annettu nimenomaan KPMG:n toimintaa tai väitettyä markkinointia koskien. Yleisiä asiantuntijakommentteja ei voisi käyttää todistusaineistona hallintotuomioistuimessa. Ne eivät perustu analyysiin minkään tapauksen faktoista, olosuhteista ja liiketaloudellisista perusteista eivätkä sisällä kannanottoja, joista voisi vetää ylempänä kuvattuja johtopäätöksiä.

KPMG Oy Ab:n esittämät muut selvitykset

1. Tuomas Ojasen kirjoittama ratkaisu KHO 2007:77 koskevassa oikeustapauskommentti verotuksen lakisidonnaisuusvaatimuksesta (Lakimies 2/2008)

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan arviointi

Perustelut

Kansallisen yhteyselimen toimivalta

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta huomioi, että OECD:n toimintaohjeista voidaan johtaa seuraavia kansallisen yhteyselimen toimivaltaa koskevia periaatteita:

OECD:n toimintaohjeiden II osaan sisältyvien kansallisia yhteyselimiä koskevien määräysten mukaan yhteyselimet osallistuvat toimintaohjeiden tilannekohtaista soveltamista koskevien kysymyksien ratkaisemiseen yksittäistapauksissa. Kansallinen yhteyselin tarjoaa keskustelufoorumia ja auttaa liike-elämää, työntekijäjärjestöjä, muita kansalaisjärjestöjä ja muita osapuolia käsittelemään esiin nousevia kysymyksiä tehokkaasti ja ajallaan sovellettavan lainsäädännön mukaisesti.

Edelleen kansallisia yhteyselimiä koskevan OECD:n toimintaohjeiden selitysosana mukaan kansallisten yhteyselinten tulisi auttaa ja toimia tuomioistuimen ulkopuolisena valitusmekanismina sellaisten kysymysten ratkaisemisessa, jotka liittyvät toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäisissä tapauksissa. Kansalliset yhteyselimet pyrkivät edistämään

vuoropuhelua osapuolten välillä ja auttavat heitä löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ja toimintaohjeiden mukaisen ratkaisun esille nostettuun kysymykseen.

Jos osapuolet eivät pääse sopimukseen esiin tuoduista kysymyksistä, yhteyselin antaa lausunnon ja tarvittaessa suosituksia toimintaohjeiden soveltamisesta esiin nostettuun kysymykseen liittyen. Sovellettavan lain ja käsittelymenettelyjen niin salliessa kansallinen yhteyselin voi harkintansa mukaan esittää loppulausunnossaan näkemyksensä siitä, noudattiko yritys toimintaohjeita, mikäli tämä on tarpeen kysymyksen ratkaisemiseksi.

Suomen kansallinen yhteyselin pyrkii sanotuissa tilanteissa muodostamaan käsityksensä, onko yritys noudattanut toimintaohjeita. Tällainen valituksen tutkiminen jakaantuu kahteen osaan. Ensin yhteyselin muodostaa näkemyksen siitä, mihin seikkoihin valitus perustuu sekä mistä seikoista valituksessa osapuolet ovat yhtä mieltä ja mistä heillä on eriävät näkemykset. Kun yhteyselin on muodostanut näiden seikkojen osalta näkemyksensä, yhteyselin tutkii tarkemmin asiassa esitetyt vaatimukset, niihin annetut vastineet sekä mahdollisen todistusaineiston ja muodostaa lopullisen näkemyksensä esille nostetun asian ratkaisemiseksi. (Menettelytapakuvaus OECD:n toimintaohjeita koskevan valituksen tekemisestä ja käsittelystä, kohta 5.2)

Valituksen tarkemman tutkimisen jälkeen kansallinen yhteyselin julkaisee lausunnon, joka sisältää kansallisen yhteiselimen näkemyksen, onko yritys asiassa esitetyn selvityksen valossa toiminut vastoin toimintaohjeita vai ei. Lausunto voi sisältää myös suosituksia yritykselle toimintaohjeiden soveltamisesta. (Menettelytapakuvaus OECD:n toimintaohjeita koskevan valituksen tekemisestä ja käsittelystä, kohta 5.3)

Valitusten käsittelyprosessin on tarkoitus auttaa osapuolia ratkaisemaan kysymyksiä, jotka liittyvät OECD:n toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäisessä tapauksessa. Kansallisella yhteyselimellä ei ole toimivaltaa arvioida miten yksittäistapauksiin mahdollisesti liittyvää kansallista lainsäädäntöä tulisi soveltaa. Kansallisella yhteyselimellä ei myöskään ole käytössä tuomioistuimiin verrattavia toimenpanokeinoja asian selvittämiseksi esimerkiksi asiantuntijoiden valan tai vakuutuksen nojalla.

Kysymyksenasettelu

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä asian lähtökohdat ovat seuraavat:

On ilmeistä, että KPMG Oy Ab on neuvonut/avustanut asiakkaitaan veroratkaisuissa, joissa on tavoiteltu asiakkaiden kannalta mahdollisimman edullista verokohtelua, jonka asiaan liittyvä lainsäädäntö mahdollistaa. Edelleen KPMG Oy Ab on ohjeistanut asiakkaitaan hakemaan ennakkoratkaisun, miten Verohallinto itseään sitovasti tulee ratkaisemaan kyseisen yksittäisen veroasian. KPMG:n toimittamat palvelut ovat nousseet julkisen keskustelun kohteeksi vuosina 2024–2025, missä yhteydessä viimeistään myös julkisuudessa on käynnistynyt keskustelu palvelujen kohteena olevien verojärjestelyjen suhteesta asiaan liittyvän verolainsäädännön alkuperäisiin tavoitteisiin.

Asian osapuolet ovat erimielisiä siitä, onko valituksen kohteena oleva yritys toiminut vastoin OECD:n toimintaohjeita tarjotessaan veroneuvontapalveluja asiakkailleen. Tarkemmin asiassa on kyse siitä, onko tarjotuissa palveluissa annettujen neuvojen/ratkaisujen sisältö ohjannut asiakkaita lain hengen vastaisiin toimintatapoihin.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä tapauksen arvioinnin keskeinen kysymys kuuluu edellyttääkö OECD:n toimintaohjeiden noudattaminen lainsäädäntöä pidemmälle meneviä toimintatapoja, ja jos edellyttää, mikä olisi tällaisen toimintatavan sisältö. Edelleen on arvioitava, onko yritys asiassa esitetyn selvityksen perusteella menettelyt sanotun toimintatavan ja siten OECD:n toimintaohjeiden vastaisesti.

Osaltaan on myös arvioitava mikä merkitys on sillä, että kyse ei ole yrityksen omaan verotukseen liittyvästä asiasta vaan sen antamasta veroneuvonnasta.

OECD:n toimintaohjeiden ulottuvuudesta

Valituksen mukaan tapahtumat ovat alkaneet vuonna 2022, ennen viimeisimmän OECD:n toimintaohjeiden päivityksen julkaisemista. Kansallinen yhteyselin soveltaa siten käsittelyyn tällöin voimassa olleita vuonna 2011 päivitettyjä toimintaohjeita (menettelytapakuvaus OECD:n toimintaohjeita koskevan valituksen tekemisestä ja käsitteilystä, kohta 2).

OECD:n toimintaohjeiden (2011), luvun I Käsitteet ja periaatteet 2 kohta kuuluu seuraavasti:

Yritysten ensisijainen velvoite on noudattaa kansallisia lakeja. Toimintaohjeet eivät korvaa kansallisia lakeja ja asetuksia eikä niitä voida pitää ensisijaisina suhteessa viimeksi mainittuihin. Vaikka toimintaohjeiden suositukset menevät usein pidemmälle kuin varsinainen lainsäädäntö, niiden tarkoituksena ei ole asettaa yritystä tilanteeseen, jossa siihen kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia.

Niissä maissa, missä kansalliset lait ja asetukset ovat ristiriidassa toimintaohjeiden periaatteiden ja normien kanssa, yritysten tulisi pyrkiä noudattamaan näitä periaatteita ja normeja mahdollisimman laajasti kansallista lainsäädäntöä kuitenkin rikkomatta.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä on selvää, että OECD:n toimintaohjeiden 1 luvun 2 kohdan perusteella toimintaohjeet voivat, sanamuotonsa mukaan, mennä lainsäädäntöä pidemmälle. Neuvottelukunnan mielestä sanottu tarkoittaa yleisesti, että OECD:n toimintaohjeiden noudattaminen voi edellyttää muita toimintatapoja kuin mitä lainsäädännön perusteella vaaditaan.

OECD:n toimintaohjeiden edellyttämä toimintatapa

OECD:n toimintaohjeiden (2011) verotusta koskeva XI:n luvun 1 kohta kuuluu seuraavasti:

On tärkeää, että yritykset osallistuvat isäntämaidensa julkisen talouden rahoittamiseen maksamalla veronsa ajoissa. Yritysten tulisi erityisesti toimia toimintamaidensa verolakien ja asetusten hengen ja kirjaimen mukaisesti. Lain hengen mukaisella toiminnalla tarkoitetaan lainsäädännön tarkoituksien tunnistamista ja noudattamista. Yritykseltä ei vaadita lisämaksuja sen lisäksi, mitä niiden on lain tulkinnan perusteella maksettava.

Verosäännösten noudattaminen edellyttää muun muassa, että yritykset toimittavat asianomaisille viranomaisille ajantasaiset asiaankuuluvat tai lakisäätteiset tiedot, joita tarvitaan verotuksenmäärittämiseen oikein. Säännösten noudattamiseen kuuluu myös markkinaehtoperiaatteen mukainen siirtohinnoittelu.

Verotusta koskevan OECD:n toimintaohjeiden selitysosan 100 kohdassa todetaan:

Yritysten yhteiskuntavastuu tarkoittaa verotuksessa sitä, että yritysten tulisi noudattaa kaikkien toimintamaidensa verolakien ja -asetusten kirjainta ja henkeä, tehdä yhteistyötä viranomaisten kanssa ja luovuttaa viranomaisten käyttöön lain vaatimia tai muuten olennaisia tietoja. Yritys noudattaa verolakien ja -asetusten henkeä, jos se ryhtyy kohtuullisiin toimenpiteisiin lainsäätäjän tarkoituksien määrittämiseksi ja tulkitsee verosääntöjä yhdenmukaisesti näiden tarkoituksien kanssa ottaen huomioon lakikielen ja asiaan liittyvän, rinnakkaisen lakihistorian.

Liiketapahtumia ei tule järjestää siten, että niistä aiheutuu veroseurauksia, jotka eivät ole yhteneviä liiketapahtuman taloudellisten seurausten kanssa, ellei ole voimassa juuri tätä tarkoitusta varten säädettyjä lakeja. Tässä tapauksessa yritys voi kohtuudella olettaa, että liiketapahtuma on järjestelty tavalla, jonka veroseuraamus yritykselle ei ole lainsäätäjän tarkoituksen vastainen.

Edelleen verotusta koskevan selitysosan 101 kohdassa todetaan muun muassa seuraavaa:

Verosäännösten noudattamiseen kuuluu myös yhteistyö veroviranomaisten kanssa sekä vaadittavien tietojen toimittaminen veroviranomaisille, jotta voidaan varmistaa verolakien tehokas ja oikeudenmukainen soveltaminen. Yhteistyön tulisi käsittää myös ajoissa ja täydellisinä toimitetut vastaukset toimivaltaisen viranomaisen verosopimuksen säännösten tai tietojenvaihtosopimuksen nojalla esittämiin tietopyyntöihin.

Valituksessa OECD:n toimintaohjeiden verotusta koskevien määräysten rikkomisen on esitetty perustuvan verolakien hengen vastaiseen toimintaan. Arvioinnissa tulisi siten ensiksi määritellä mitä asiaan sovellettavan kansallisen verolainsäädännön hengen mukainen toiminta olisi.

OECD:n toimintaohjeiden selitysosan 100 kohta ohjaa yritystä muun muassa niin, että se noudattaa verolakien ja -asetusten henkeä, jos se ryhtyy kohtuullisiin toimenpiteisiin lainsäätäjän tarkoituksien määrittämiseksi ja tulkitsee verosääntöjä yhdenmukaisesti näiden tarkoituksien kanssa ottaen huomioon lakikielen ja asiaan liittyvän, rinnakkaisen lakihistorian.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo sanotun tarkoittavan, että OECD:n toimintaohjeiden mukainen lain henki tulisi ensisijaisesti johtaa asianomaiseen kansalliseen säännökseen kohdistettavasta oikeudellisesta arvioinnista. Neuvottelukunta ymmärtää yleisesti lain hengen käsitteen niin, että se auttaa ymmärtämään ja soveltamaan lakia sen alkuperäisen tarkoituksen valossa. Suomessa lainsäädännön henkeä olisi ensisijaisesti arvioitava lainsäätäjän tarkoituksen perusteella, joka ilmenee hallituksen esityksen muotoon kirjatusta lain esitöistä ja siihen annetusta eduskunnan vastauksesta valiokuntien mietinnöt mukaan lukien. Edelleen lainsäädännön tulkintaa ohjaavat tuomioistuimen ratkaisut, erityisesti ylimpien tuomioistuinten ennakkoratkaisut.

Asia liittyy mm. seuraavien säännösten soveltamiseen: elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (360/1968) 52, 52 f ja 52 h § sekä tuloverolain (1535/1992) 33 b ja 45 §. Lisäksi varojen arvostamisesta verotuksessa annetussa laissa (1142/2005) on erinäisiä osakkeen matemaattisen arvon määrittämistä koskevia säännöksiä. Säännökset olivat valituksen tullessa vireille olleet voimassa vähintään vuodesta 2012 lukien.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta ymmärtää, että asiaa koskevat säännökset mahdollistavat osakevaihtojärjestelyn kautta yhtiön varallisuuden arvostamisen todellisuutta suuremmaksi, mikä edelleen mahdollistaa osinkoverotuksen minimoinnin. Omistajat voivat nostaa yrityksestä sitä enemmän osinkoja mitä suurempi yhtiön nettovarallisuus on. Yhtiöstä nostettavat osingot ovat kevyemmin verotettuja kuin tavanomaiset pääomatulot. Edelleen yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta ymmärtää, että osakevaihto on lainmukainen järjestely silloin, kun sille on liiketoiminnallinen peruste. Veronkiertoa järjestelystä voi tulla, jos se tehdään yksinomaan verojen kiertämiseksi tai välttämiseksi.

Valitusta koskevan käsittelyn aikana asiaa koskevaan sääntelyyn on osin ehdotettu muutoksia (hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 ja 52 f §:n ja varojen arvostamisesta verotuksessa annetun lain muuttamisesta sekä tuloverolain 33 b §:n väliaikaisesta muuttamisesta; HE 125/2025 vp). Muutokset koskevat asiassa käsillä olevaa tilannetta osinkoverotuksen minimoimisesta

osakevaihtojärjestelyjen avulla. Hallituksen esityksen tarkoituksena mainitaan epätaroituksenmukaisten verojärjestelyjen estäminen. Osinkoverohyödyn syntyminen estetäisiin muun muassa säätämällä osakevaihdossa omistusta vaihtavien osakkeiden arvostusperiaatteista, joita lainsäädäntöön ei ole aiemmin sisällytetty (HE 125/2025, s. 4–16). Lainmuutokset ovat sittemmin tulleet voimaan 1.1.2026.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta jää käsitykseen, että asiaa koskeva oikeustila on syntynyt siihen liittyvien säännösten yhteisvaikutuksena eikä sen syntymistä ole säännöksiä valmisteltaessa ennakoitu.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta kuitenkin katsoo, että lainsäädännön puutteista ei sellaisenaan voida johtaa oikeustilan mahdollistamien toimien lain hengen vastaisuutta. Neuvottelukunnan mielestä on myös selvää, että yleisesti lainsäädännön muuttaminen ja puutteiden täydentäminen ei sellaisenaan tarkoita, että aiemmin voimassa olleen sääntelyn puitteissa sallittuna pidettyä menettelyä tulisi jälkikäteen alkaa pitämään aiemmin voimassa olleen lain hengen vastaisena. Muutokset ilmentävät aina lainsäätäjän kulloistakin myöhempää tahtotilaa. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta ei siten voi lainsäätäjän myöhemmän tahtotilan perusteella tehdä määrittelyä asiaa aiemmin koskeneen lainsäädännön hengen vastaisuudesta.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta huomioi, että korkein hallinto-oikeus on katsonut, että elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 52 h §:n veron kiertämistä koskeva säännös ei ole tullut sovellettavaksi osakevaihtojärjestelyihin, sillä asiassa ei näytetty syntyvän konkreettisia ja järjestelmälle vieraita veroetuja, joita EU-lainsäädäntöön perustuvan kansallisen säännöksen soveltaminen olisi edellyttänyt (KHO 2017:78). Muun muassa asiaan liittyvästä selvitysaineistosta ilmenee, että sanottu korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu on mahdollistanut osakevaihtojärjestelyistä hyötyamisen. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan tiedossa ei ole muita sellaisia tilanteeseen soveltuvia oikeustapauksia, joissa nimenomaisesti otettaisiin kantaa, mitä lain hengen mukainen toiminta olisi.

Edelleen myöskään Verohallinnon tarjoama ennakkoratkaisumenettely ei ota kantaa tiettyjen verojärjestelyn lain hengen mukaisuuteen vaan siihen, miten asiaa tullaan verotuksellisesti arvioimaan asiaan koskevien säännösten perusteella.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan käsityksen mukaan käsillä oleva tapaukseen liittyvä aineisto johtaa siihen, että asiassa tulisi määrittellä voiko eri säädösten tulkinnallisena yhteisvaikutuksena ja korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisusta johdettava oikeustila olla asiaan sovellettavien lakien hengen vastainen.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta päätelee, että kyseinen oikeudellinen kysymys jää avoimeksi.

Kansallinen yhteyselimen toimivaltaan ei kuulu avointen oikeudellisten kysymysten ratkaiseminen. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo, että asiaan soveltuvan verolainsäädännön hengen sisällön määrittelemineksi olisi hyvin erityislaatuinen oikeudellinen kysymys, jonka ratkaiseminen voi kuulua ainoastaan tuomioistuimen toimivaltaan. Kansallisen yhteyselimen käytettävissä olevilla keinoilla ei voida johtaa selaista tulkintaa, jonka perusteella voitaisiin määrittää rajaveto asiaan soveltuviin säännösten lain hengen mukaisesta ja sen vastaisesta toiminnasta.

Yrityksen toiminnan arviointi

Asiassa on edelleen arvioitava yrityksen toimintatapoja suhteessa OECD:n toimintaohjeiden määräyksiin.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä OECD:n toimintaohjeiden mahdollistamat lainsäädäntöä pidemmälle menevät vaatimukset ja niiden saman aikainen sisällöllinen avoimuus muodostavat yhdessä asiaa koskevan lainsäädännön soveltamiskäytännön kanssa jossain määrin jännitteisen asetelman, jossa yritykseen voi kohdistua ristiriitaisia odotuksia.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta tunnistaa, että yleisellä tasolla osakevaihtoon perustuvat verojärjestelyt vaikuttavat verrattain yleisiltä toimintamalleilta, joita käytetään pienyrittäjien keskuudessa. Asian mahdollistamat säännökset ja sitä koskeva oikeuskäytäntö ovat useiden vuosien ikäisiä.

Valituksessa esitetty selvitysaineisto puolestaan nojaa osaltaan julkisuudessa käytyyn keskusteluun ja eri asiantuntijoiden yleisellä tasolla esittämiin näkemyksiin siitä, että tarjotut/toteutetut toimintatavat eivät ole vastanneet lainsäätäjän tarkoitusta. Asia on noussut julkiseen keskusteluun vuosien 2024–2025 aikana ja yrityksen menettely on esitetty tapahtuneen vähintään vuodesta 2022 lukien.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta havainnoi, että valituksen selvitysaineistoon kuuluvat julkisuudessa esitetyt näkemykset käsittelevät asiaan liittyvää ilmiötä yleisellä tasolla ja osin jälkikäteisesti. Siitä huolimatta neuvottelukunnan mielestä myös yrityksen on asiantuntijaorganisaationa tullut tunnistaessaan sääntelyn aukolliset kohdat ymmärtää, että siitä avautuvat toimintamahdollisuudet eivät välttämättä ole olleet lainsäätäjän päällimmäisenä tavoitteena. Yrityksellä ei kuitenkaan ole valituksessa tarkoitettujen tapahtumien käynnistyessä voinut olla ennakkokäsitystä millaisia näkemyksiä asiasta julkisuudessa myöhemmin esitetään.

Arvioinnin kohteena on neuvontaa ja lainopillisia palveluita tarjoavan yrityksen palvelutuotteen OECD:n toimintaohjeiden mukaisuus.

Tällainen yritys tulee yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan käsityksen mukaan harvoin itse osapuoleksi lopulliseen järjestelyyn, vaikka se avustaisi sen toteuttamisessa. Yrityksellä voi tyypillisesti olla toimeksiantosopimukseen perustuva velvoite etsiä asiakkaalleen tämän tilanteeseen parhaiten soveltuvia toimintamalleja. Neuvoantava yritys ei kuitenkaan yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan käsityksen mukaan tee lopullisia valintoja asiakkaansa puolesta.

OECD:n toimintaohjeet ohjaavat yritystä niin, että liiketapahtumia ei tulisi järjestää siten, että veroseuraamukset eivät ole yhteneväisiä taloudellisten seuraamusten kanssa (selitysosan 100 kohta). Verosäännösten noudattamiseen kuuluu myös yhteistyö veroviranomaisten kanssa sekä vaadittavien tietojen toimittaminen veroviranomaisille, jotta voidaan varmistaa verolakien tehokas ja oikeudenmukainen soveltaminen (selitysosan 101 kohta).

Yrityksen asiakkaiden ohjaaminen Verohallinnon ennakkoratkaisumenettelyn käyttöön on asiassa riidatonta.

Lopuksi asiassa tulee yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä arvioida tarkoittaisiko lain hengen mukaisen toimintatavan noudattaminen sitä, että yrityksen tulisi jättää asiakkailleen kertomatta sellaisista lainsäädännön mahdollistamista toimintatavoista, jotka ovat tai voivat olla lain hengen vastaisia.

OECD:n toimintaohjeiden mukaan yritysten ensisijainen velvoite on lainsäädännön noudattaminen eikä toimintaohjeita voida pitää ensisijaisina suhteessa lainsäädäntöön. Niiden tarkoituksena ei ole asettaa yritystä tilanteeseen, jossa siihen kohdistuu ristiriitaisia vaatimuksia (OECD:n toimintaohjeet I luvun 2 kohta). Toimintaohjeet eivät myöskään ole yritystä oikeudellisesti velvoittavia (OECD:n toimintaohjeet I luku 1 kohta).

Kansallisen yhteyselimen mielestä on selvää, että OECD:n toimintaohjeet eivät voi syrjäyttää Suomen oikeusjärjestyksestä seuraavaa verotuksen lakisidonnaisuuden periaatetta. Sanotusta seuraa, että verotuksen määräytymistä ei voida perustaa sellaisiin periaatteisiin, jotka eivät perustu laintasoiseen sääntelyyn.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo, että myös verotuksen suunnitteluun liittyviä palveluita tarjotessaan yrityksen on lähtökohtaisesti voitava tuoda asiakkailleen tietoon mitä eri toimintavaihtoehtoja lainsäädäntö mahdollistaa ja mitkä ovat sovellettavan sääntelyn reunaehdot ja siihen liittyvät erityiset tulkintakysymykset. Edelleen palveluita toteuttaessaan yrityksen on voitava luottaa korkeimman hallinto-oikeuden tekemien ennakkoratkaisujen oikeusvoimaan ja viranomaisen kyseisiin yksittäisiin tapauksiin tarjoamaan ennakkolisessä ratkaisumenettelyssä tehtävään arviointiin.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä yritys asetettaisiin asiassa ristiriitaiseen tilanteeseen, jos OECD:n toimintaohjeiden soveltaminen neuvontapalveluita tarjoavaan yritykseen edellyttäisi, että sen olisi mahdollista tuoda asiakkailleen esille vain sellaisia toimintavaihtoehtoja, jotka riidattomasti täyttäsivät OECD:n toimintaohjeiden vaatimukset. Sen sijaan kansallinen yhteyselin pitää aiheellisena, että OECD:n toimintaohjeet huomioitaisiin palveluja tuotettaessa niin, että osana toimeksiantoa tuotaisiin myös esille riskit mahdollisesta kollisiosta OECD:n toimintaohjeiden kanssa.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta huomioi, että asiassa on yrityksen kertoman perusteella ilmeistä, että sen toimittamissa tämän yksittäistapauksen tarkoittamissa palveluissa ei ole tuotu asiakkaalle esille OECD:n toimintaohjeita tai arvioitu sitä miltä järjestelyt voivat näyttää OECD:n toimintaohjeiden soveltamisen kannalta.

Johtopäätökset

OECD:n toimintaohjeiden mukaisesti perustettujen kansallisten yhteyselinten tulisi auttaa ja toimia tuomioistuimen ulkopuolisena valitusmekanismina sellaisten kysymysten ratkaisemisessa, jotka liittyvät toimintaohjeiden soveltamiseen yksittäisissä tapauksissa. Kansallisten yhteyselinten toiminnan tarkoituksena on pyrkiä edistämään vuoropuhelua osapuolten välillä ja auttamaan heitä löytämään molempia osapuolia tyydyttävän ja toimintaohjeiden mukaisen ratkaisun esille nostettuun kysymykseen.

Käsiteltävässä asiassa kumpikaan osapuoli ei ole nähnyt kansallisen yhteyselimen tarjoamaa sovittelua tarkoituksenmukaiseksi tavaksi pyrkiä ratkaisemaan esille nostettuja kysymyksiä.

Kansallinen yhteyselin on yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan toimesta edennyt asian käsittelyssä ja tutkinut tarkemmin esitetyt vaatimukset, niiden perusteet ja esitetyt muut selvitykset sekä asiassa annetut vastineet ja niiden liitteenä esitetyn muun selvityksen.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo, että sen toimivaltaan kuuluvilla keinoilla ei voida oikeudellisesti riidattomasti määrittää olisiko OECD:n toimintaohjeiden XI luvun 1 kohdan tarkoittama lain hengen mukainen toimintatapa käsillä olevassa tilanteessa edellyttänyt jotain muuta menettelyä kuin mitä asiaan sovellettavan lainsäädännön puitteissa on ollut sallittua tehdä. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta ei ole voinut asiassa esitetyn selvityksen ja sillä käytettävissä olevien tietojen perusteella määrittää vähimmäistasoa tällaiselle lainsäädännön vaatimukset ylittävälle toimintamallille.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo, että asiassa esitetyn selvityksen perusteella yrityksen on katsottava ryhtyneen OECD:n toimintaohjeiden XI luvun selitysosan 100 tarkoittamiin kohtuullisiin toimenpiteisiin lainsäätäjän tarkoituksien määrittämiseksi toimimalla asiaan liittyviä säännöksiä koskevan oikeuskäytännön

mukaisesti. Edelleen yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä Verohallinnon ennakkoratkaisumenettely tarjoaa sellaisen välineen, jolla voidaan varmistaa, että aiheutuvat veroseuraamukset ovat OECD:n toimintaohjeiden selitysosan 100 tarkoittamalla tavalla yhteneviä järjestelyjen taloudellisten seuraamusten kanssa.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä näkemykset yrityksen toimintavan lain hengenvastaisuudesta perustuvat ennen kaikkea jälkikäteisiin ja yleisiin arvioihin, joita ei myöskään ole ollut käytettävissä valitusta koskevien tapahtumien alkussa. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta katsoo, että yritys asetettaisiin OECD:n toimintaohjeiden 1 luvun 2 kohdan tarkoittamalla tavalla ristiriitaisten vaatimusten eteen, jos siltä alettaisiin jälkikäteisesti edellyttää muita toimintatapoja kuin mitä korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä tai Verohallinnon viranomaisprosesseissa on todettu lain mukaisiksi.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta ei ole asiassa esitettyä selvitystä ja OECD:n toimintaohjeiden I luvun 1 ja 2 kohtaa sekä XI luvun 1 kohtaa tulkitsemalla havainnut, että yritys olisi rikkonut OECD:n toimintaohjeita.

Kansallisen yhteyselin voi antaa suosituksia OECD:n toimintaohjeiden soveltamisesta. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä OECD:n toimintaohjeiden nimellinen mainitseminen jättäminen osana palveluja ei ole OECD:n toimintaohjeiden soveltamisen kannalta tarkoituksenmukaista.

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta pitää OECD:n toimintaohjeiden yleisen soveltamisen kannalta aiheellisena, että toimintaohjeista ja niiden vaatimuksista annettaisiin tietoa soveltuviin tilanteisiin osana neuvontapalveluja. Tämä on olennaista erityisesti tilanteissa, joissa OECD:n toimintaohjeiden ja lainsäädännön vaatimukset voivat erota. Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunta pitää edelleen tärkeänä, että sellaiset veroneuvontapalveluita tarjoavat yritykset, jotka kuuluvat OECD:n toimintaohjeiden soveltamisalaan huomioisivat OECD:n toimintaohjeet osana tarjoamia palveluratkaisuja.

OECD:n toimintaohjeet voitaisiin huomioida esimerkiksi tuomalla tarvittaessa esille tilanteet, joissa toimintaohjeiden mukainen menettely voi edellyttää lainsäädäntöä pidemmälle meneviä toimia ja edelleen tarvittaessa sen, jos kartoitettuihin ratkaisumalleihin voi liittyä mahdollisuus jännitteistä OECD:n toimintaohjeiden määräysten kanssa.

Lopputulos

Yhteiskunta- ja yritys vastuun neuvottelukunnan mielestä asiassa esitetyn selvityksen perusteella yrityksen ei voida katsoa toimineen OECD:n toimintaohjeiden vastaisesti.

Eriävä mielipide

Tuon esille omana kantamani, että Finnwatchin valitus on perusteltu ja jätän eriävän mielipiteen neuvottelukunnan lausuntoon. Suomen ammattiliittojen keskusjärjestö SAK ry:n varajäsen Pia Björkbacka, joka oli estynyt saapumasta asiasta päättäneeseen neuvottelukunnan kokoukseen, on ilmoittanut yhtyvän näkemykseeni.

Jaakko Haikonen, STTK ry